YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
18 päivänä toukokuuta 1995 *

Asiassa C-327/92,

jonka Raad van Beroep te 's-Gravenhage (Alankomaat) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa riita-asiassa

Rheinhold & Mahla NV

vastaan

Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta ja ajan tasalle saattamisesta 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6) ja ETY:n perustamissopimuksen 51 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. A. Schockweiler, tuomarit P. J. G. Kapteyn, G. F. Mancini, C. N. Kakouris ja J. L. Murray (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: C. Gulmann,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

— Rheinhold & Mahlan puolesta veroneuvojat W. A. H. Pierik ja S. Feenstra,

— Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid, asiamiehenään "Gemeenschappelijk Administratiekantoorin" sosiaaliturva-asioiden oikeudellisen osaston johtajan sijainen C. R. J. A. M. Brent,

— Hollannin hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja A. Bos,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat E. Röder ja Regierungsdirektor C.-D. Quassowski samasta ministeriöstä,

— Helleenien tasavallan hallitus, asiamiehenään valtion oikeudellisen neuvoston avustava oikeudellinen neuvonantaja F. Georgakopoulos,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja D. Gouloussis ja oikeudellisen osaston virkamies B. J. Drijber,

ottaen huomioon käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Rheinhold & Mahla NV:n; Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheidin, asiamiehinään "Gemeenschappelijk Administratiekantoorin"

oikeudelliset avustajat F. W. M. Keunen ja M. Haarms; Hollannin hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön avustava oikeudellinen neuvonantaja J. W. de Zwaan ja komission esittämät suulliset huomautukset 16.9.1993 pidetyssä suullisessa käsittelyssä,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.11.1993 pidetyssä käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

antanut seuraavan

tuomion

1 Raad van Beroep te 's-Gravenhage (jäljempänä Raad van Beroep) on pyytänyt 26.6.1992 tekemällään yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 31.7.1992 saapuneella päätöksellään ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisua kahteen kysymykseen sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta ja ajan tasalle saattamisesta 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6; jäljempänä asetus N:o 1408/71) ja ETY:n perustamissopimuksen 51 artiklan tulkinnasta.

2 Ennakkoratkaisukysymykset koskevat riita-asiaa Rheinhold & Mahla NV (jäljempänä Rheinhold) vastaan Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid (metallurgisen teollisuuden ammattiyhdistyksen jaosto, jäljempänä Bedrijfsvereniging) koskien sosiaaliturvamaksuja, joita Bedrijfsvereniging vaatii Rheinholdilta.

3 Van Breugel Isolatie BV -niminen yritys (jäljempänä Van Breugel), jonka pääkonttori on Alankomaissa, suoritti vuosina 1983 ja 1984 eristystöitä aliurakkana Rheinholdin lukuun, joka on belgialainen yritys.

4 Van Breugel asetettiin konkurssiin vuonna 1985 taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Konkurssipesää selvitettäessä huomattiin, että yhtiö oli jättänyt maksamatta oman alansa sosiaaliturvamaksujen perimisestä vastaavalle Bedrijfsverenigingille useita tällaisia edellä mainittuun aliurakkasopimukseen perustuvia Alankomaissa asuvien työntekijöidensä suorittamasta työstä johtuvia maksuja. Maksamattomien sosiaaliturvamaksujen kokonaissumma oli 49 263,42 NLG.

5 Koska Van Breugelilla ei ollut varoja, Bedrijfsvereniging vaati 30.12.1986 sosiaaliturvamaksuja Reinholdilta Coördinatiewet Sociale Verzekeringin 16 b pykälän 5 kohdan a alakohdan ja 8 kohdan perusteella (24 päivänä joulukuuta 1953 (Stbl, 577) annettu hollantilainen laki sosiaaliturvaan liittyvien määräysten yhdenmukaistamisesta tuolloin voimassa olleiden tuloverotusta koskevien säännösten kanssa.

6 Edellä mainitulla lailla (jäljempänä CwSV) pyritään toisaalta yhdenmukaistamaan sosiaaliturvan eri alat (työttömyys, sairaus, työkyvyttömyys jne.) keskenään ja erityisesti asettamaan yksi ainoa sosiaaliturvamaksu, sekä toisaalta yhdenmukaistamaan nämä eri sosiaaliturvan alat ja hollantilainen tuloverotusta koskeva lainsäädäntö erityisesti määrittämällä yhteiset käsitteet ja luomaan yhtenäiset perintää koskevat säännöt.

7 CwSV:n 16 b pykälän 5 kohdan a alakohdan mukaan pääurakoitsija on velvollinen suorittamaan yhteisvastuullisesti ne sosiaaliturvamaksut ja ennakot, jotka aliurakoitsijan olisi tullut maksaa työntekijöistään aliurakassa suoritetun työn osalta.

8 Lain 16 b pykälän 8 kohdan mukaan urakoitsijan 5 kohdan mukainen yhteisvastuullinen suoritusvelvollisuus toteutuu vasta aliurakoitsijan laiminlyötyä erääntyneiden sosiaaliturvamaksujen tai ennakoiden maksamisen.

9 Nämä säännökset on otettu CwSV:hen 4 päivänä kesäkuuta 1981 annetulla Wet Ketenaansprakelijkheid -lailla (laki toissijaisesta vastuusta, Stbl. s. 370), jotta epäilyttävään aliurakointiin liittyvät ongelmat saataisiin poistettua. Niillä pyritään turvaamaan sosiaaliturvamaksujen perintä sellaisilla taloudellisilla aloilla, kuten rakennusala, joissa aliurakoitsijat ja tilapäiset hankkijat laiminlyövät usein maksut. Ennen näiden säännösten antamista ei aina ollut mahdollista saada perityksi maksamatta jääneitä summia yritysten tehdessä konkurssin.

10 Pääurakoitsijan vastuuseen kuuluu kaksi edellytystä. Ensiksi jos on syytä olettaa, että maksujen laiminlyöminen ei ole aliurakoitsijan tai pääurakoitsijan syyksi luettavaa (16 b pykälän 9 kohta), vastuuseen ei voida vedota. Toiseksi pääurakoitsija voi yrittää varautua tähän vastuuseen tallettamalla aliurakoitsijan nimelle avatulle suljetulle pankkitilille aliurakoitsijalle urakkasopimuksen perusteella suoritettaviksi tulevia sosiaaliturvamaksuja vastaavan määrän. Tämä tili on avattava pankissa, ja sitä on käytettävä yksinomaan sosiaaliturvamaksujen maksamiseen. Joka tapauksessa näyttää siltä, että pääurakoitsija voi joutua vastuuseen, vaikka olisikin vilpittömässä mielessä.

11 Rheinhold nosti kanteen Raad van Beroep -tuomioistuimessa edellä mainittua Bedrijfsverenigingin tekemää päätöstä vastaan, jonka mukaan Rheinhold joutuisi vastuuseen Van Breugelin laiminlyömistä sosiaaliturvamaksuista. Bedrijfsvereniging katsoi tässä tuomioistuimessa, että asetuksen N:o 1408/71 perusteella CwSV:n 16 b pykälän 5 kohdan a alakohtaa ja 8 kohtaa voitaisiin soveltaa myös ulkomaiseen urakoitsijaan.

12 Koska tuomioistuin ei ollut varma, soveltuuko asetus N:o 1408/71 CwSV:hen ja erityisesti sen 16 b pykälän 5 kohdan a alakohtaan ja 8 kohtaan, tuomioistuin esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kaksi ennakkoratkaisukysymystä:

"1) Kuuluuko Coördinatiewet Sociale Verzekering neuvoston asetuksen (ETY)N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan?

2) Vastauksen ollessa myönteinen ensimmäiseen kysymykseen merkitseekö se, että Coördinatiewet Sociale Verzekeringin 16 a—16 e pykäliä (Wet Ketenaansprakelijkheid) ei voida eikä pidä sulkea tämän soveltamisalan ulkopuolelle ottaen huomioon ETY:n perustamissopimuksen 51 artiklan tavoitteet?"

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

13 Ensimmäiseksi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, soveltuuko asetus N:o 1408/71 kansalliseen lainsäädäntöön, kuten CwSV, joka pyrkii yhdenmukaistamaan jäsenvaltion sosiaaliturvan eri aloja.

14 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on ensiksi viitattava tämän asetuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohtaan, jonka mukaan:

"1. Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:

a) sairaus- ja äitiysetuuksia;

b) työkyvyttömyysetuuksia, mukaan lukien ne, joiden tarkoituksena on ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen;

c) vanhuusetuuksia;

d) jälkeenjääneiden etuuksia;

e) työtapaturma- ja ammattitautietuuksia;

f) kuolemantapauksen johdosta annettavia avustuksia;

g) työttömyysetuuksia;

h) perhe-etuuksia.

2. Tätä asetusta sovelletaan kaikkiin yleisiin ja erityisiin sosiaaliturvajärjestelmiin riippumatta siitä, ovatko ne maksuihin perustuvia vai maksuihin perustumattomia, sekä järjestelmiin, jotka koskevat työnantajan tai laivanvarustajan vastuuta, kun on kysymys 1 kohdassa tarkoitetuista etuuksista."

15 Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Jansen 5.5.1977 antama tuomio (104/76, Kok. 1977, s. 829, 7 kohta) on myös otettava huomioon, ja tässä tuomiossaan yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että asetuksen edellä mainitussa artiklassa rajataan asetuksen N:o 1408/71 säännösten soveltamisala niin, että voidaan katsoa yhteisön oikeuden sääntöjen soveltuvan sosiaaliturvajärjestelmiin kokonaisuudessaan.

16 Näin ollen on otettava huomioon, että asetuksen N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan saattavat kuulua sekä ne erityiset lait, jotka liittyvät asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin eri sosiaaliturvan aloihin, mutta myös sellainen lainsäädäntö, kuten hollantilainen CwSV, jossa pyritään yhdenmukaistamaan toisaalta useita näistä aloista erityisesti yhden ainoan sosiaaliturvamaksun asettamisella, ja toisaalta yhdenmukaistamaan nämä eri sosiaaliturvan alat ja tuloverotukseen liittyvä lainsäädäntö määrittämällä yhteiset käsitteet ja luomaan yhtenäiset perintää koskevat säännöt.

17 Tässä suhteessa ei voida katsoa olevan merkityksellistä, ettei CwSV ole Hollannin antamassa asetuksen N:o 1408/71 5 artiklan mukaisessa julistuksessa.

18 Itse asiassa yhteisöjen tuomioistuin on useassa tuomiossaan todennut, että vaikka jäsenvaltio ei mainitsekaan tiettyä lakia julistuksessaan, ei tämä kuitenkaan sinänsä sulje lakia pois asetuksen N:o 1408/71 aineellisesta soveltamisalasta (ks. asia 35/77, Beerens, tuomio 29.11.1977, Kok. 1977, s. 2249, 9 kohta ja asia 70/80, Vigier, tuomio 27.1.1981, Kok. 1981, s. 229, 15 kohta).

19 Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että asetus N:o 1408/71 soveltuu sellaiseen lainsäädäntöön, kuten CwSV, jossa yhdenmukaistetaan jäsenvaltion sosiaaliturvan eri aloja.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

20 Aluksi on korostettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan on pidettävä kiistattomana, että tässä tapauksessa Van Breugel on toiminut aliurakoitsijana ja suorittanut Belgian puolella eristystöitä Rheinholdin lukuun.

Siten toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava tämän määritelmän pohjalta.

21 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii toisella kysymyksellään selvittämään, kuuluvatko sellaiset säännökset kuin CwSV:n 16 b pykälän 5 ja 8 kohdat, joiden mukaisesti pääurakoitsija joutuu vastuuseen aliurakoitsijan laiminlyömistä sosiaaliturvamaksuista, asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan ottaen huomioon ETY:n perustamissopimuksen 51 artiklan tarkoitus.

22 Tältä osin on katsottava, että vaikka yksittäinen säännös on asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävässä laissa, niin tämä ei tarkoita ehdottomasti, että yksittäinen säännös itse ei kuuluisi asetuksen soveltamisalaan (ks. asia 69/79, Jordens-Vosters, tuomio 10.1.1980, Kok. 1980, s. 75 ja asia C-45/90, Paletta, tuomio 3.6.1992, Kok. 1992, s. I-3423). Sitä vastoin vaikka laki, kuten CwSV, kuuluu mahdollisesti asetuksen N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan, ei tämä tarkoita, että kaikki sen säännökset ehdottomasti kuuluisivat mainitun asetuksen soveltamisalaan.

23 Kuten julkisasiamies aivan oikein on korostanut ratkaisuehdotuksensa 16 kohdassa, niin ratkaisevaa on kysymyksessä olevan säännöksen ja asetuksen N:o 1408/71 4 artiklassa lueteltujen sosiaaliturvan aloja koskevan lainsäädännön välinen yhteys, jonka on oltava suora ja riittävän asiaan kuuluva.

24 Asetuksen soveltamisalan osalta on otettava huomioon, että asetuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan asetus soveltuu erityisesti sosiaaliturvajärjestelmiin, jotka liittyvät työnantajan velvollisuuksiin sairaus- ja äitiysetuuksien, työkyvyttömyys-

etuuksien, vanhuusetuuksien, jälkeenjääneiden etuuksien, työtapaturma- ja ammattitautietuuksien, työttömyysetuuksien sekä kuolemantapauksen johdosta annettavien avustuksien ja perhe-etuuksien osalta.

25 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin katsonut asiassa Foot-Ball Club d'Andlau (asia 8/75, tuomio 24.6.1975, Kok. 1975, s. 739), että sovellettaessa asetusta N:o 3, joka edelsi asetusta N:o 1408/71, velvollisuus sosiaaliturvalainsäädännössä säädettyjen maksujen maksamiseen koski myös työnantajaa, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa kuin siinä, missä sen työntekijä harjoittaa väliaikaisesti toimintaansa.

26 Tässä tapauksessa esillä olevan säännöksen olettamus on hyvin erilainen. Säännös ei koske toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan työnantajan velvollisuutta maksaa sosiaaliturvamaksuja, jotka työnantaja on velvollinen maksamaan hollantilaisen lainsäädännön nojalla, vaan toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan kolmannen osapuolen velvollisuutta maksaa Bedrijfsverenigingille sellaisia sosiaaliturvamaksuja vastaavat summat, joita Alankomaissa kotipaikkaansa pitävä työnantaja ei ole maksanut.

27 Vaikka ei voida kieltää työnantajan sosiaaliturvan alalla olevien velvollisuuksien ja CwSV:n 16 b pykälän 5 ja 8 kohdan mukaisen pääurakoitsijan vastuun välistä tiettyä yhteyttä, niin tämän yhteyden voidaan katsoa olevan ainoastaan epäsuoran.

28 Hollantilaisen lainsäädännön periaate pääurakoitsijan vastuusta ei perustu työnantaja-palkansaajasuhteeseen pääurakoitsijan ja niiden työntekijöiden välillä, joiden sosiaalimaksut ovat erääntyneet, vaan se perustuu siihen tosiseikkaan, että pääurakoitsija on turvautunut aliurakoitsijan palveluihin, joka puolestaan on lai-

minlyönyt pääurakoitsijan tilaaman työn osalta työntekijöidensä sosiaaliturvamaksut.

29 Siten CwSV:n 16 b pykälän 5 ja 8 kohdan perusteella urakoitsija ei ole vastuussa sosiaaliturvamaksujen maksamisesta. Pääurakoitsijan on tosiasiassa korvattava Bedrijfsverenigingin kärsimä tulonmenetys työnantajan laiminlyötyä sosiaaliturvamaksujen maksamisen.

30 Näissä olosuhteissa tällaisella kolmannen osapuolen vastuulla ei voida katsoa olevan suoraa ja riittävän asiaankuuluvaa yhteyttä asetuksen N:o 1408/71 4 artiklassa määritellyn asetuksen soveltamisalan kanssa.

31 Arviointi voisi olla toisenlainen, jos esillä olevien säännösten soveltumisen edellytyksenä olisi pääurakoitsijan alallaan tekemän petoksen todistaminen. Näin voisi olla, jos näytettäisiin pääurakoitsijan olevan tosiasiassa sen urakan varsinainen työnantaja, jonka osalta sosiaaliturvamaksut on laiminlyöty.

32 Edellä olevasta katsotaan seuraavan, että asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan ei voida katsoa kuuluvan sellaisia säännöksiä, kuten CwSV:n 16 b pykälän 5 ja 8 kohdat, joiden mukaan pääurakoitsija on yhteisvastuussa aliurakoitsijan laiminlyömistä sosiaaliturvamaksuista ja niiden ennakoista, kun nämä maksut perustuvat aliurakoitsijan työntekijöiden urakassa suorittamasta työstä.

33 Tätä lopputulosta tukee myös se tosiasia, että asetuksen N:o 1408/71 ainoa säännös velkojana olevien laitosten oikeudesta kolmansiin nähden on asetuksen 93 artikla,

ja tässä säännöksessä ei lainkaan käsitellä olettamusta työnantajan erääntyneiden sosiaalimaksujen perimisestä kolmannelta osapuolelta.

34 Näin ollen toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että sellaiset säädökset, kuten CwSV:n 16 b pykälän 5 ja 8 kohdat, joiden perusteella pääurakoitsija joutuu vastuuseen aliurakoitsijan laiminlyömistä sosiaaliturvamaksuista, eivät kuulu asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

35 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneiden Saksan, Hollannin ja Helleenien tasavallan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Koska esitetty oikeudenkäyntikuluvaatimus kuuluu pääasian asianosaisten osalta kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin, kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut 26 päivänä kesäkuuta 1992 Raad van Beroep te 's-Gravenhagen esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheen-

jäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta ja ajan tasalle saattamisesta 2 päivänä kesäkuuta 1983 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2001/83 sovelletaan sellaiseen lainsäädäntöön, kuten Coördinatiewet Sociale Verzekering, jossa yhdenmukaistetaan jäsenvaltion sosiaaliturvan eri aloja.

2) Edellä mainitun asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan eivät kuulu sellaiset säännökset, kuten Coördinatiewet Sociale Verzekeringin 16 b pykälän 5 ja 8 kohdat, joiden mukaan pääurakoitsija joutuu vastuuseen aliurakoitsijan laiminlyömistä sosiaaliturvamaksuista.

Schockweiler Kapteyn Mancini

Kakouris Murray

Julistettiin Luxemburgissa 18 päivänä toukokuuta 1995.

Kirjaaja

R. Grass

Kuudennen jaoston puheenjohtaja

F. A. Schockweiler